

SAİT FAİK

ABASIYANIK

Lüzumsuz
Adam

♥ can
modern

SAİT FAİK
ABASIYANIK
LÜZUMSUZ
ADAM

Can Modern

Lüzumsuz Adam, Sait Faik Abasıyanık

© 2025, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Varlık Yayınları, 1948

Can Yayınları'nda 1. basım: Şubat 2025, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Abdullah Ezik

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Yıldız Mücellit Matbaacılık ve Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Maltepe Mah., Gümüşsuyu Cad., Dalgıç Çarşısı, No: 3/4

Zeytinburnu/İstanbul

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-6514-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

SAİT FAİK
ABASIYANIK
LÜZUMSUZ
ADAM

ÖYKÜ

♥can

Sait Faik Abasıyanık'ın Can Yayınları'ndaki diğ er kitapları:

Alemdağ'da Var Bir Yılan, 2025

Seçme Hikâyeler, 2025

Son Kuşlar, 2025

SAİT FAİK ABASIYANIK, 1906'da, Adapazarı'nda doğdu. Çocukluk ve ilköğrenlik yılları babasının işi ve savaş yılları dolayısıyla farklı şehirlerde geçti. 1928'de Bursa Erkek Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydoldu ancak eğitimi tamamlamadı. Babası Mehmet Faik Bey tarafından ekonomi eğitimi alması için Lozan'a gönderildi. Üniversite hayatına Grenoble'da devam etmek istedi ancak çok geçmeden bu kararından vazgeçti. 1934'te babası tarafından yeniden Türkiye'ye çağrıldı. İlk kitabı *Semaver*, 1938'de yayımlandı. Öykü, roman, deneme gibi farklı türlerde eserler kaleme aldı. Edebiyatımızın özellikle öykü türündeki en önemli yazarlarından biri olan Sait Faik Abasıyanık 1954'te İstanbul'da öldü.

İçindekiler

Kendi Burcunda Bir Yazar: Sait Faik Abasıyanık	11
Lüzumsuz Adam	17
Ben Ne Yapayım?	27
Birahanedeki Adam	31
Mürüvvet	35
İp Meselesi	43
Menekşeli Vadi	49
Bizim Köy Bir Balıkçı Köyüdür	57
Kaçamak, Papağan, Karabiber	65
Bacakları Olsaydı	75
Ayten	81
Papaz Efendi	87
Bir Külhanbey Hikâyesi	97
Kameriyeli Mezar	103
Hayvanca Gülen Adam	111

Kendi Burcunda Bir Yazar: Sait Faik Abasıyanık

Modern Türk edebiyatının öncü yazarlarından biri olan Sait Faik Abasıyanık, 18 Kasım 1906'da Adapazarı'nda dünyaya gelir. Babası Adapazarı belediye başkanlığı da yapmış olan, bölgenin tanınmış ticaret erbabından Mehmet Faik Bey, annesi ise yine aynı şehrin ileri gelenlerinden Hacı Rıza Efendi'nin kızı Makbule Hanım'dır. Gerek Birinci Dünya Savaşı'nın zorlu koşulları gerekse babasının ticaretle uğraşması nedeniyle sık sık farklı bölgelere göç eden aile, nihayetinde 1924 yılında İstanbul'a yerleşmiş, Sait Faik de yaşamını İstanbul'da sürdürmeye başlamıştır.

1924 yılında ailesinin İstanbul'a yerleşmesiyle İstanbul Erkek Lisesi'ne kaydolan Sait Faik, çok geçmeden yönetimle yaşadığı sorunlar nedeniyle okuldan uzaklaştırılır ve eğitimine Bursa Erkek Lisesi'nde devam eder. İlk öyküsü "İpekli Mendil"i de bu yıllarda bir edebiyat dersinde ödev olarak kaleme alır. Öykü, yıllar sonra *Varlık* dergisinin 15 Nisan 1934 tarihli 19. sayısında yayımlanır.

1928 yılında lise eğitimini tamamlayan Sait Faik, önce İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydolur ancak buradaki eğitimini yarım bırakarak okuldan ayrılır. Yayımlanan ilk yazısı "Uçurtmalar" bu süreçte, 9 Aralık 1929'da *Milliyet* gazetesinde okurla buluşur.

Sait Faik'in üniversite eğitimi almasını isteyen Mehmet Faik Bey, kardeşi Ahmet Faik Bey'le oğlunu Lozan'a gönderir (1930). Burada ekonomi eğitimi alması beklenen Sait Faik, bir süre sonra İsviçre'den sıkılır ve Fransa'ya geçer. Uzun bir süre

Paris, Marsilya ve Grenoble gibi Fransız şehirlerinde bulunan ve son olarak Grenoble'a yerleşen Sait Faik, Fransız edebiyatıyla yakından ilgilenmeye başlar, vaktinin büyük bir bölümünü kitap okuyarak geçirir. Bu yıllar, ona ilerleyen yıllarda yapacağı çevirilere dair de yol gösterici olur. Oğlunun üniversite eğitimini yarım bırakmasından rahatsız olan Mehmet Faik Bey, 1934 yılında kendisini yeniden İstanbul'a çağırır.

Babası tarafından sürekli ticaretle uğraşması için teşvik edilen Sait Faik, 1936 yılında Odunkapı'da bir zahire dükkânı açar ancak işlerin iyi gitmemesinden ötürü bu yer kısa bir süre sonra kapanır. Nihayetinde yine babası tarafından serbest bırakılan Sait Faik, yavaş yavaş bir süredir üzerinde çalıştığı öykü kitabına odaklanır. Uzun bir uğraşın ardından Sait Faik'in ilk kitabı *Semaver*, aynı yıl Remzi Kitabevi tarafından yayımlanır. 1938 yılında babasının vefatının ardından ise artık yeni bir dönem başlar. Tamamen serbest, hiçbir yükümlülüğü olmayan, dilediği gibi hareket alanına sahip bir Sait Faik söz konusudur.

Mehmet Faik Bey'in vefatının ardından aile işlerini devam ettiremeyeceği anlaşılan Sait Faik, geçimini kendisine miras kalan mülklerden gelen parayla karşılar. Annesi Makbule Hanım, bu zorlu yıllarda kendisinin en büyük destekçisi olur. Artık aile, kışları Kırığı Sokak'taki evlerinde, yazları ise Burgazada'daki köşkte geçirmeye başlar. Böylelikle Sait Faik için artık sadece okuma ve yazma edimleri ön plandadır.

Milliyet, *Kurun*, *Varlık*, *Yürüyüş* gibi çeşitli gazete ve dergilerde peşi sıra öyküleri yer alan Sait Faik, giderek kendisinden daha sık söz ettirmeye başlar. Yazdıkları kadar hakkında yazılanlar da ona olan ilgiyi artırır. 1936'da *Semaver*, 1939'da *Sarnıç*, 1940'ta *Şahmerdan*, 1944'te *Medarı Maişet Motoru* yayımlanır. Bu kitapları ilerleyen yıllarda *Lüzumsuz Adam* (1948), *Mahalle Kahvesi* (1950), *Havada Bulut* (1951), *Kumpanya* (1951), *Havuz Başı* (1952), *Son Kuşlar* (1952), *Kayıp Aranyor* (1953), *Şimdi Sevişme Vakti* (1953), *Alemdağ'da Var Bir Yılan* (1954), *Az Şekerli* (1954) gibi kitaplar takip eder.

1942 yılında kısa bir dönem *Haber* gazetesinde muhabir olarak çalışan Sait Faik, sık sık adliyeleri ziyaret eder ve mahkeme salonlarında tanıklık ettiği olayları haberleştirir. Bu yazılar Sait Faik'in vefatının ardından 1956 yılında *Mahkeme Kapısı* adıyla kitaplaştırılır. Benzer şekilde *Tüneldeki Çocuk* (1955),

Müthiş Bir Tren (1981), *Karganı Bağışla* (2003) gibi kitaplarda Sait Faik'in gazete ve dergilerde kalmış metinleri, çeşitli çeviri ve yazıları derlenerek bir araya getirilir.

1940'lı yıllarda peş peşe öykü kitaplarını yayımlayan ve vaktinin büyük bir bölümünü yakın dost çevresiyle geçiren Sait Faik Abasıyanık, 1945'ten itibaren çeşitli sağlık sorunlarıyla yüzleşmeye başlar. Doktoru ve arkadaşı Fikret Ürgüp, Sait Faik'i bu süreçte ilk muayene eden isimlerden olur. 1948'de siroz teşhisi konur ve artık sıkı bir diyet yapması konusunda uyarılır. 1951 yılında ailesiyle birlikte Samet Ağaoğlu'nun desteği, özel doktoru Kazım İsmail Gürkan'ın tavsiyesiyle tedavi için Paris'e gider ancak birkaç gün sonra bu fikrinden vazgeçerek Türkiye'ye döner. Ailesinden ve dostlarından uzak bir yerde, bir hastane odasında tek başına ölme fikri onda büyük bir korkuya neden olur. Bundan sonraki süreçte bir yandan hastalığıyla mücadele ederken diğer yandan yazmayı sürdürür. 5 Mayıs 1954'te yemek borusunda meydana gelen kanama nedeniyle hastaneye kaldırılır. 11 Mayıs 1954'te vefat eden Sait Faik Abasıyanık, ertesi gün Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedilir.

Kendisine ait özel, derinlikli, ayrıksı bir kurmaca dünyası geliştirebilmiş özel yazarlardan olan Sait Faik Abasıyanık, birçok kuşağı derinden etkilemiş, özellikle de öykü türünde büyük bir devrim yapmıştır. Samipaşazade Sezai, Halid Ziya (Uşaklıgil), Ömer Seyfettin, Refik Halit (Karay), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) gibi isimlerin ardından Sait Faik, Türk öykücülüğünü bambaşka bir hatta sürüklemiş, kendisinden sonra gelenler için yeni imkân ve yolların da önünü açmıştır.

İlk kitabı *Semaver*'den itibaren öykülerinin merkezine "küçük insan"ı yerleştiren Sait Faik Abasıyanık, karakterlerine büyük bir sevgiyle yaklaşırken yalnızlık, bir başınalık, aylıklık, hayat karşısında mücadele gibi birçok farklı izleğin peşinden gider. 1930'larda başlayıp 1950'lerin ortasına dek devam eden bu serüvende yazar, küçük insanı anlatmaktan hiçbir zaman geri durmamakla beraber öykücülüğünü giderek farklı noktalara/hatlara doğru genişletir. Dolayısıyla *Semaver*'den *Az Şekerli*'ye giden yolun hem çok çetrefilli hem de çok katmanlı olduğu dile getirilebilir.

Semaver, *Sarınc* ve *Şahmerdan* gibi kitaplarında emekçilerin mücadelelerine odaklanan Sait Faik, çoğunluğu Bursa ve

Adapazarı'nda geçen bu öykülerinde bir yandan dönemin ruhunu takip eder, diğer yandan kendi öykücülüğünü belirleyecek esas meselelere odaklanır. Bu öykülerde toplum, hiçbir zaman geriye itilmez ve metinler, belirli noktalarda toplumsal yaşamın izini sürer. Bir yandan hayat galesi içinde mücadelesinden geri durmayan işçiler anlatılır, diğer yandan onların yaşadıkları üzerinden toplumun içinde bulunduğu durumun panoraması çizilir. Böylelikle insan, zaman ve mekân olgusu yavaş yavaş iç içe geçmeye başlar ve toplum, tüm bu koşul ve meseleleri kuşatan başat izleklerden biri olur.

Gözlem, tanıklık ettiği olayları yazma, bir parçası olduğu toplulukların izini sürme, Sait Faik öykücülüğünün en temel özelliklerinden biridir. Bütün bir yazın serüveni boyunca bu düsturundan vazgeçmeyen Sait Faik, öykülerini çoğunlukla bildiği coğrafyalarda kurgular (önce Bursa ve Adapazarı, ardından Fransa, nihayetinde İstanbul ve Burgazada). Öte taraftan yazar, kendi dönemini yazmaktan, çevresinde gözlemlediği meseleleri işlemekten de geri durmaz. Onun için birçok şey kendi dünyasından ve gördüklerinden ibarettir. İnsan, bildiğiyle hareket eder ve Sait Faik öykücülüğünün ana hattı bu düstur üzerine kuruludur.

İstanbul ve Burgazada, Sait Faik öykücülüğündeki en başat öge olarak kabul edilebilir. Özellikle de 1945 sonrası öykülerinde yüzünü tamamen adaya çeviren Sait Faik, güneşin altında suya açılan balıkçıların, kır kahvesinde pinekleyen işsizlerin, kumsalda uzanan genç kızların, sokakta koşuşturan çocukların, sokak sokak dolanan seyyar satıcıların, gününbirlik ada ziyaretçilerinin peşinden gider ve öykülerini onlar üzerinden şekillendirir. Adada geçen uzun aylar, verimini böyle verir.

Lüzumsuz Adam, Havada Bulut, Havuz Başı, Son Kuşlar gibi kitaplarında Sait Faik, yüzünü yine adaya, küçük insana, onun kendine özgü dertlerine çevirmekle beraber meselelerini giderek çeşitlendirir. Bir yandan toplumun içerisinde bulunduğu açmazlar ve bunun bireye yansımaları, diğer yandan kişinin tüm zorluklara rağmen hayata tutunma mücadelesi yavaş yavaş daha da görünür olur. Tüm o öykülere sızan başıboşlar, bir köşede pinekleyenler, aylaklar artık dünyaya başka başka açılardan bakmaya başlar. Toplum, aile, tabiat gibi birçok unsur, artık küçük insan için bir çatışma alanı olarak belirir. Tüm

o aylıklıklar artık başka başka anlamlara gelmektedir. Kendi arzularının peşinden gitmek isteyen insan, birtakım sorunlarla yüzleşmek zorunda olduğunun farkında, bilincindedir.

Lüzumsuz Adam'la başlayan yeni yolculuğunda yazar, birlikte hareket ettiği "ben anlatıcı"yla sürekli olarak bir yürüme, dolanma hali içerisinde. Kırklar, bahçeler, sahiller, tren istasyonları, caddeler onun için yürünmesi, hikâye aranması, göz atılması gereken uğrak noktalardır. Anlatıcı/yazar, orada gördüklerini, işittiklerini, haberdar olduklarını kayda geçirme düşüncesiyle hareket eder ve bu yeni öyküler, küçük insanın ne derece çetrefilli sorunlarla yüzleştiğini görünür kılar. Benzer şekilde duygu ve duygulanımlar da daha baskın bir şekilde ön plana çıkar. Anlatıcı, hikâyesine yer verdiği karakterlere büyük bir sevgi ve anlayışla yaklaşmaya çalışırken onlardan yana tavır almaktan da geri durmaz. *Havada Bulut, Havuz Baş, Son Kuşlar* gibi kitaplarda da bu anlayış devam eder ve zamanla Sait Faik öykücülüğünü belirleyen temel başlıklardan biri haline gelir.

Sait Faik Abasıyanık'ın en ayrıksı ve özel kitaplarından biri olan *Alemdağ'da Var Bir Yılan*, salt içerik olarak değil, aynı zamanda biçim olarak da yeni bir yolun habercisidir. Anlatıcı, bu yeni öykülerde sadece yaşanan bir olayı/hadiseyi dile getiren kişi konumunda değil, aynı zamanda okuru da metne dahil etmeye çalışan, metni bir performans alanına çeviren farklı bir değere sahiptir. Bu yeni anlatıcı profili ile hem geleneksel anlatı/hikâye kalıplarının ötesine geçilir hem de yazarın "ben"e yüklediği anlam farklılaşır. Absürd, sürrealist, ben-ötesi yeni değerler ön plana çıkar ve böylelikle *Semaver*'le başlayan silsile, giderek farklı bir yöne evrilmiş olur.

Öyküye paralel bir şekilde şiir, roman ve deneme gibi farklı yazınsal türlerle de yakından ilgilenmiş, verim vermiş bir yazar olarak Sait Faik Abasıyanık, benzer hassasiyetleri bu metinlerinde de göstermiştir. İnsan sevgisi, insanı anlamaya yönelik derinlikli bakış ve duygudaşlık, onun bütün bir yazınsal serüvenini içine alan en temel başlıklar olarak dikkat çeker. Bu bağlamda vefatından kısa bir süre önce şiirlerini bir araya getirdiği *Şimdi Sevişmek Vakti* de ilk roman denemesi *Medarı Maişet Motoru* da *Kayıp Aranıyor* da aynı elden çıktığını gösteren birçok göstergeye sahiptir.

Kendi burcunda bir yazar olarak Sait Faik Abasıyanık, modern Türk öykücülüğünün en önemli figürlerinden/simalarından biridir. Başta 50 kuşağı olmak üzere kendi dönemi ve sonrasında birçok yazarı, şair ve edebiyatçıyı derinden etkileyen Sait Faik, ardında bıraktığı külliyatla özel bir yazar olarak değerlendirilebilir. Bugüne kadar yazılanlar ve bugünden sonra yazılacaklar, bu özel ilginin, sevgi ve yaklaşımın ne derece haklı ve yerinde olduğunu daha da görünür kılacaktır. Asaf Hâlet Çelebi'nin *Küllük* dergisindeki yazısında (1 Eylül 1940) kullandığı ifadeyle, "Sait Faik kendi ismi içinde mahsur kalacaktır. Hele bizde son zamanlarda onun bazı *raté* taklitleri türemekle beraber muhakkak ne kendisinden evvel ve ne de sonra ona yakın kimse gelmedi." Ve gelmeyecektir.

Sait Faik Abasıyanık külliyatını yayına hazırlarken metinlerin farklı dönemlerde yapılan baskılarını karşılaştırarak hareket ettik ve yazarın üslubuna, kelime tercihlerine müdahale etmedik. Bugün için anlaşılması güç kelime ve ifadeleri, kimi terim ve özel kullanımları dipnotlarda açıkladık. Umarız bugünün okuru da Sait Faik Abasıyanık külliyatını büyük bir heyecan ve arzuyla okur.

Abdullah Ezik
Ekim 2024, İstanbul

LÜZUMSUZ ADAM

Ben bir acayip oldum. Gözüm kimseyi görmüyor, kimsenin kapımı çalmasını istemiyorum. Dünyanın en sevimli insanları olan posta müvezzilerinin¹ bile... Mahallemden pek memnunum. Yedi senedir çıkmadım oradan desem yeri. Hiçbir dostum da nerede oturduğumu bilmiyor. Mahallem dediğim; şu yedi senedir –üç ayda bir Karaköy'e inip dükkân kirasını almak bir yana– yaşadığım yer, üç-dört sokak içindedir.

Mahallem birbirine muvazi üç sokakla, bu sokakları diklemesine kesen bir diğer sokak, bir de bunlardan bütün bütüne bağımsız –ama sokak sayılmayacak kadar dar, kısa– benim sokağımdan ibarettir. Ben bu sokaklara, önemliliklerine göre 1, 2, 3, 4 numaralarını taktım. Kendi sokağım numarasızdır. Onu numaralamaya elim varmadı.

Oturduğum apartmanın altında bir sütçü, onun karşısında iki marangoz vardır. Marangozlara hiç işim düşmedi. Nasıl geçindiklerine şaşar kalırım. Akşamlara dek uğraşırlar. Demek herkes benim gibi değil: Öyle ya, tam kırk sekiz senedir marangoza işim düşmesin. İstanbul'da marangoza işi düşecek insanlar olmasına şaşar ka-

1. Mektup, telgraf, havale vb. şeyleri dağıtan kimse. (Y.N.)

lırım. Hem de şu İstanbul denilen yerde kim bilir kaç marangoz vardır?

Sabahları kalktım mı koşarım doğru bir kahveye. Bu kahve tertemiz, yedi-sekiz masadan ibarettir. Sessiz insanlar gelir gider. Bir köşede bezik, kaptıkaçtı, satranç oynarlar. Sahibi Frenk ile Yahudi kırması bir hatundur. Dünyalar kadar iyi kadındır. Kahvesine girer girmez, “Bonjur madam,” derim.

“Bonjur mösyö,” der. “*Komantalevu?*”¹

Lazım gelen cevabı veririm. O, bu cevapla kanmaz. Bana Fransızca herhalde pek hoş lakırdılar eder. Kimini anlar, kimini anlamam. Ne kadar vıy demek lazımsa der, bu vıy’ların arasına kaymasın diye iki tane de no yerleştiririm. Rahat rahat anlaşırız. Elime Fransızca bir mecmua sıkıştırır. Ben de resimlerine bakar, anlayamadığım kelimeleri bir yere yazar, eve gidip lügate² baktıktan sonra da anlar, ertesi sabah gelip de mecmuayı yeniden okuduğum zaman “vay anasını” derim.

Madam, “*On kapuçına?*”³ der.

Ben, “Peki,” derim önce.

Sonra Fransızca olsun diye *sesa*’yı⁴ yapıştırırım. Madam pek sevinir. Başlar kapuçinasını nasıl yaptığını Almanca anlatmaya:

“...”

On bire doğru küçük yokuşu çıkar, tramvay yoluna varır, sola döner, on beş adım atar, bir kütüphanenin önüne düşerim. Oradan Fransızca bir resimli mecmua satın alırım. Koltuğumun altında mecmua, kütüphaneden çıkar çıkmaz hemen dalarım bizim sokağa. Oh! Ne

1. (Fr.) *Comment allez-vous?: Nasılsınız?* (Y.N.)

2. Sözlük (Y.N.)

3. (Fr.) *Un cappuchino?: Bir kapuçino.* (Y.N.)

4. (Fr.) *C'est ça: Budur.* (Y.N.)

rahatımıdır girer girmez. İnsanları başkadır bizim sokağın; bu tramvay yolu insanına benzemez. Korkarım bu tramvay yolu insanından.

Çoğu gün canım yemek istemiyor şimdi. Bizim mahallede bir işkembeci vardır. Temiz adam, çorbası da iyidir. Dükkânı öteki pis işkembeci dükkânlarına benzemez. Kâseleri antika, işkembesi de kar gibi beyazdır.

“Terbiyeli mi olsun, Mansur Bey?” der.

“Terbiyeli olsun, Bayram,” derim.

İsmi ister Bayram ister Muharrem olsun, her işkembeci benim için Bayram’dır.

“Sirke sarmısak koyayım mı, Mansur Bey?”

“Koyma bugün. Evvelsi gün biraz dokandı; gaz yaptı. Bir limon alsın çocuk, sıkıver.”

“Sizin geçen günkü limonun yarısı duruyor.”

“Yok be?”

Bayağı, çocuk gibi sevinirim limonun yarısının durduğuna. Bayram da bayağı çocuk gibi limonu sakladığına, beni sevindirdiğine sevinir.

“Hepsini sıkayım mı yarım limonun Mansur Bey?”

“Sık, sık, Bayram! Ekşi ekşi olsun şöyle.”

Ekşi ekşi çorbayı içer, odama çıkarım. Kamusu Fransevi¹ karşımda, satın aldığım mecmuanın resim altlarını Türkçe edeyim derken uyuyakalırım. Elifi elifine dört buçukta uyanırım. Dört buçuk gezinti saatimdir. Evimden çıkar, sağa sapar, bir numaralı sokağı geçer, tramvay yolunu geçmeden sol yaya kaldırımından hızlı hızlı yürür, hemen soldaki bizim bir numaralı sokağa paralel iki numaralı sokağa sapıveririm.

Bu sokak çamurlu, dar, pis bir sokaktır. Sağ tarafta bir bar, sonra bir ekmekçi, ekmekçiden sonra bir lokanta gelir. Bana da öyle gelir ki, bu lokantada memnu meyva-

1. Fransızca sözlük. (Y.N.)

larla yemekler satılır. Her akşam aynı melankolik, garip adamlarla kadınlar geliyor. Belki de kurbağa, fare, karga, kedi, köpek, insan eti yiyorlar. Orayı da geçince bizim sokağın başına çıkmış olurum. Sağa döner; yemişçi kadına, “Merhaba”, derim. “Merhaba bey!” der. Gözleri pek güzeldir. Sağdaki sokağa sapıp sapmamakta tereddüde düşerim... Neden mi?

Anlatayım: Bu her akşamki gezintilerimden birinde... İnsan gezinirken etrafına bakacak, yolda durup vitrin seyredecek, birinin yüzüne bakacak, ağır ağır yürüyecektir elbette. Bütün bunları yapamam işte. Bu sokağa girince hızlanır, önüme bakarak yürür; kızgınmışım, bu sokaktan geçmeye de mecburmuşum gibi yaparım. Neden mi? Ben de onu anlatacaktım:

Efendim, buradaki evlerin birinde ağız burnu yerinde, (bir gözünde tavukkarası vardır ama zararı yok!) eski kadınların dediği gibi, ellerinin üstüne fındık oturtulacak kadar yumuk yumuk elli, büyük büyük memeli, entarisinin göğse açılan yerinde hafifçe kirli esmer bir ayrılıp birleşme, hoppa mı hoppa bir Yahudi kızcağızı vardı. Çift kanatlı bir pencerenin önünde oturur, bir şeyler dikerdi. Bazen kapının önüne çıkar, saatlerce sağa sola bakar, adam bulursa çene çalardı. Bir de kalın kalın, yere sağlam sağlam basan bacakları vardı. Yahudinin esmeri de başka türlü güzel oluyor... Ne öpmek isterdim bacaklarından şu kızı bir defacık ömrümde.

Bir gün mahut sokağı aşağıya doğru inmeye başlamıştım. Yahudi kızı kapının önündeydi. Karşıdaki marangoz da kapısının önünde. Tam hizalarına gelince marangoz karşıma dikildi, “Bana baksana;” dedi. “Lop incir! Bir daha buradan geçersen gözünü patlatırım!”

O günden sonra bu sokaktan geçmek dileği de benim için dayanılmaz bir şey olmaya başladı. Ama ilk günleri akşam gezintilerimde oradan geçmek arzusuna da-

yanmak için ne çarpıntılar geçirmedi! Ha şimdi patlatacak gözümü marangoz, ha şimdi! Ne günlerdi o günler... Senelerden beri bu nevi çarpıntılara yüreğimi kapamıştım. Nabzım günlerce bir tek vuruş fazla atmazdı. Onu da sayardım: Hep altmış üç, hep altmış üç. Altmış ikiye indiği de olurdu. "Yürürken normalini bulur," derdi bir doktor arkadaşım. Durup da sokakta nabzımı saymamam a! Ama şöyle bir dinlenip; bir kapuçına çektim, sağda solda bana bakan insan görmeyince, gizlice saatimi çıkardım mı tamam: Altmış üç. Ne bir kadın yüzüme bakar ne bir portakalın beş kuruştan yirmi beş kuruşa fırlaması beni ilgilendirirdi. Beş kuruşa yerdim. Yirmi beşse portakala da veda! Üç numaralı sokağa da, İstanbul'a olduğu gibi, darıldıktan sonra akşam gezintilerim bir zaman tadını kaybetti. İki sokak içinde mahpus gibi oldum. Ama sıkılmadım. Mahallem gerçi sakindir, sakindir ama civcivli de bir mahalledir. Oturanların yarısı Levanten'le Yahudi olan bir mahallede civciv olmaz olur mu? Hele Yahudiler... Ne iyi ne tatlı ne civcivli ne hayatı sever insanlar... Mahallemin Yahudileri öyle pek zengin takımı değil, daha doğrusu benim zenginlerle alışverişim yok. Portakalcım benden kırk para fazla kopardığı gün dünyanın en sevimli insanıdır, ismi de Salomon'dur. Pahalı bulup da bir şey almadığım zaman arkamdan ne fena fena bakar ne de olmayacak bir fiyat verdiğim zaman homurdanır. Aksine bana hak verir.

Akşam olur. Akşamın olduğunu bizim madamın pastanesinin camlarına dallı bir perde çekilince anlarım. İçerinin tatlı sarı ışığı yanar. İlk madam yakar elektriğini. Sonra Salomon mumunu diğer portakal sandığına. Sonra lakerdacı üç yüz mumluk ampulünün kordonunu prize geçirir. Siklamen renkli kırmızı soğan kesilince dudak boyası, tırnak cilası güzelliğiyle parlar. Lakerda; şişman, esmer bir Rum kadının kaba ve oyluk etleri gibidir...

Meyhaneden çıkınca yanıma, bırakılmak istenen metresler talihsizliğiyle sokağıma sokulur. Zavallı sokağım!

Bir numaralı sokakta iki tane sazlı meyhane vardır. Onların önünde taksiler bekler. Taksilerin arasında şoförler, orospular gezinir. Otomobillerin önündeki hep yıldırım düşmesin diye takılmış bir paratonerdir sandığım, anten olduğunu öğrendiğim halde gene ilk görüşte aldandığım, o beyaz parlak maden sopa yağmurda bir şimşek gibi parlar.

Kocaman hayvan otomobilin bu ufacık kuyruğunu; onun isterik, tehditkâr sallanışını pek severim. İşkembecinin karşısında yağmurun altında durur, şapkamı kulaklarına geçirir, sanki uzak bir kadınsız memleketten buralara düşmüşüm de beraber geceyi geçirecek, derdimi paylaşacak bir kadın arıyormuşum gibi kocamanlaştığını tahmin ettiğim fena gözlerimle gelen geçene bakar dururum...

On dakika sonra benden çok yaşlı bir adam geçer. Bu adam iriyarı bir adamdır. Kır bıyıklıdır. Saçları hiç dökülmemiştir ama beyazdır. Şoförler onu görünce, "Vay beybaba, merhaba," derler.

O, "Merhaba evlatlar," der!

Sonra Fuzuli'den beyitler okur. Şoförler adam gitikten sonra, "Okumuş adamdır," derler. "Ama huyu kötü: Küçük kızlara düşkün. Hem küçük hem de en adisinden olmazsa alıp gitmez, enayi!"

Adam karşiki gazinoya yollanır. Az sonra ben de oraya giderim. O tam saz takımının karşısına geçer oturur. Üstü başı gayet temizdir. Elleri, saçları, bıyıkları itinalıdır. Gözüküşü elliden fazla değildir. Küçük şanoda bir, iki, üç, dört, beş, kadın vardır. Beybaba en gencine diker gözlerini. O kadın beybabaya kokteyl ısmarlatır. İçine dört-beş damla tuvalet ispiertosu damlatılmış nar şerbeti getirirler. Bir daha getirirler. Adam ortada hizmet eden yusuvarlak, gözleri tatlı, sıcak kızı çağırır, kulağına

bir şeyler söyler, sonra artık bu adam uyumaya başlar. Masaya dirseğini yaslar, uyur. Yalnız, gözlerine siyah gözlük takmış, kısık kadın seslerinin arasına ara sıra çatlak, fakat usule uygun bir ses fırlatan kemancı taksime giriştiği zaman gözünü açar, “Allah, Allah!” diye haykırır. Garson Bekir anlatırdı: Beraber gittiği kızların göğsüne başını kor, ağlar, uyur, şarkı söyler, şiir okurmuş. Bu beş fiilden bir altıncısı (mesela gülmek) hiç olmazmış. Adam sonra gene uyur. Artık meyhaneye yıldırım gibi giren bir bilmem ne mahallesinin meşhur hergelesinin bilmem kim için attığı naraya bile kulak asmaz; meyhanenin birbirine girdiği, Laz meyhane sahibinin bir-iki külhanbeyini yakalayıp sokağa attığı, meyhanenin camının kırıldığı akşamlar o uyur. Hatta bazı geceler, içeriye yağmurla, karla birlikte giren genç irisi, pek şişman, yanakları, boynu, saç, bıyıkları, paltosunun yakası yağ içinde zurnacının pantolonunun düğmelerini ilikleyerek ihtiyar, bitkin hanendelerden birinin boş bıraktığı, yahut onu görünce nezaketen, belki de meslektaşlık gayretiyle kalktığı iskemleye kurulduğu, kurulup da zurnasını korkunç bir sesle üflediği zamanlarda bile uyanmaz. Bu zurnacı, saz yerinin son numarasıdır. Saat on bire doğru gelir. İki kalın, kısa, şişman bacağı üzerinde vücudunu tarta tarta yürür, yakası kadife paltosunu çıkarır; salonun bir köşesine kor, kör kemancıya selam durur. Dümbelekçi, zurnacının selam durduğunu kör kemancıya fıslar. Yüzü, hanendelerin arkasında pek seyrek görünen kanuncunun biraz evvel tıraş olup şap sürdüğü gergin yüzü birdenbire bir milyon yerinden buruşur... Zurnacımız da sandal yesine oturmuştur. Pantolonunun ön düğmeleri yok mudur? Yoksa şişmanlıktan her zaman mı kopar? Orasından yeşil kaşkolünün püskülleri çıkar. Görenler güler. Gazino sahibi başıyla gözüyle işaret eder. Zurnacı mahcup ayağa kalkar. Dakikalarca arkası müşterilere dönük

Her insandan korkuyorum. Kimdir bu sokakları dolduran adamlar? Bu koca şehir, ne kadar birbirine yabancı insanlarla dolu. Sevişemeyecek olduktan sonra neden insanlar böyle birbiri içine giren şehirler yapmışlar? Aklım ermiyor. Birbirini küçük görmeye, boğazlaşmaya, kandırmaya mı? Nasıl birbirinden bu kadar ayrı, birbirini bu kadar tanımayan insanlar bir şehirde yaşıyor?

Sait Faik Abasıyanık kendine özgü yalın ve akıcı öykülerinde okuru şaşırtan, insanı ve doğayı bütün içtenliğiyle anlatmaktan geri durmayan, her şeyin merkezine insan sevgisini koyan bir yazar. "Kökü kendinden olan" bir yazar olarak Abasıyanık, cumhuriyet dönemi edebiyatımızda bir mihenk noktası olarak belirirken çağdaş öykücülüğümüzün de temellerini atar.

Sait Faik Abasıyanık,
öykücülüğümüzün en özgün
ve ayrıksı seslerinden...

#insanmanzaraları #küçükinsan #şehir #bilinçdişi #içdünya #çağrışım

